

“ՀԱՅ ԲՈՒՍԱՇԽԱՐՀ”

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ ՄԸ

ԳՈՐԾԻՍ ՎՐԱՅ

Մասնապատճուրկիմ. Բուսապատճուրկիմ.

— Մարդկային ազգի կրօնքներու ծագումնային պատմութիւնը և փոխադասութիւնը ընել հոս որքան մեր նիւթէն դուրս է, նոյնքան և մեր հասողութենէն վեր բան մըն է: Մեր ըսելիքը և ընելիքը պարզ ակնարկ մը միայն պիտի ըլլայ, ցոյց տալու համար թէ Մարդկութիւնը իր մանուկ հասակին մէջ ինչպէս որ Բնութեան Ձորս տարերքը և անոնցմէ անոնցեալ բնական երևոյթները, ինչպէս նաև Կապուտուրճէրն ու անոր վրայ թաւալող Արեգական գունաւորը, Լուսինը, այլ Մոլորակներն ու Աստղերը իր պաշտաման առարկան ըլնելու պաշտօն հարկանք է անոնց. չէ մօռցքը բաժին մ'ալ հանել ծառոց ու բոյսերուն: Եւ ինչո՞ւ բոյսերուն հանդէպ բնութեան միւս տարրերուն ըրածէն աւելին չընէր, քանի որ անոնք նախնական տարրերը կազմեցին իր առօրեայ սնանութիւն, աճումին, զարգացումին. իր սնունդին պէս՝ բոյսերէն առաւ Մարդ իր ցաւերուն, հիւանդութիւններուն դեղն ու դարմանք. սպիղանին ու բալասանը: Բուսականութիւնը իր ակնապարար տեսքովը, խորհրդաւոր երեւոյթովը բնութեան միւս տարրերէն աւելի առինքնաց զՄարդ: Փայլակին, որոտումին, փոթորիկին ու կայծակին պաշտամունքը եթէ համեմատութեան դնենք Մովսէսի հիմնած ահեղասատու կրօնքին հետ,

տուած) կենսագործած է», Համմուրապիի հօր անունն էր:

68. Բարեւոյնը մատնանշող հասարակաց անուններ էին՝ Սուսերը և Աքքատը, առաջինը անոր հարաւային մասը կը կազմէր, իսկ երկրորդը, հիւսիսայինը: Մարբամանորէն տես Սիոն ամսագիր, 1952, Ապրիլ, էջ 96:

69. Տես նախորդ ծանօթութիւնը:

ԱՆՈՒՇԱՄԱՆ ԱՐՂ. ՋՂՋԱՆԵԱՆ (Շարունակելի՝ 2)

բուսոց և ծառոց պաշտամունքը Բրիստոսագիր Սիրոյ կրօնքին կը մօտենայ աւելի: Մանենք հնոյն բոլորագգերու կրօնքի պատմութեանը մէջ, պիտի տեսնենք որ ծառերն ու ծառաստանները, հացն ու պտուղները անոնց պաշտամունքի առարկան եղեր են: Նախածնողք, ըստ Աստուածաշունչ գրոց պատմութեան, Կենաց ծառին առջև է որ զիրար կը գտնեն. այդ ծառին բարձունքէն օձին բերնովը — այդ ծառին մէջ բնակեալ ոգիէն — կ'ընդունին պատգամ: Աստուած ինքզինք կը յայտնէր շատ անգամներ Կադնիի և Մորենիներու մէջէն, ինչպէս Աբրահամու և Մովսէսի երեւցաւ: Նախնական մարդոց համար անտառները բնականութեք էին ոգիներու, և սրբաշան կը համարուէին և մեծ զգուշութիւններով կը մօտենային հոն: Յոյնք և Հռոմայեցիք սրբաշան համարուած ծառոց հելլերէ շինուած պսակներով կը զարդարէին յաղթականներուն ճակատը. իրենց սրբաշան տալին Յրկրագործական համայնքի տարին էր, և տօներ սահմանած էին ցանքի, բերքի, հունձքի, այգեկութքի. և բուսականութեան իւրաքանչիւր բաժնին առանձինն աստուածներ ունէին. Սատուրնոս վար ու ցանքի. Միլվա՝ անտառի. Մէրկու մինչև հատիկներուն բուսնելուն հսկող էր. Սէզէտիւս բուսած հատիկներուն. Տուսիլիւս շտեմարանաց պահպանէն էր: Հայ Հեթանոսական կրօնքին մէջ ալ բուսապաշտութիւնը իր տեղը ունեցեր է: Արմաւիրի մօտ Արմենակայ տնկած հսկայ սօսիներու անտառը մեր Հայկազուն նախահարց Տաճարն էր, ուր կ'երթային յուսա և երկրպագունք թիւն, և գուշակութիւններ ու համայնքիւններ ընելու անոնց մէջէն փող հովերու սաստկութենէն ու հանգարտութենէն և տեւեռոց սօսափրկներէն: Բարտին ալ ի մեղ պաշտօն մատուցուած ծառերէն եղեր է. այդու և դէք մտանէին և ի մարդկանէ երկրպագութիւն ընդունէին՝ ու Շնորհաւին ներսէս իր թղթիւք կը խրատէ Արեւորդիները՝ զգրարթ ծառն մի աւելի պատուէք քան զՈւռն և Կաղամախին և զայլ ծառոց և մի կարծէք թէ փայտ խալիս Բրիստոսի բարտի էր: Դարձեալ Արեւորդիներուն համար նուիրական հին Սինծը, Նզրդակը և այլ նման բոյսեր որոնց ծաղիկները զգէմս իւրեանց շրջեցուցած էին

ընդգծեմ արեգականն ու ու Դ. Սալաձորեցի
ալ ասկէ ներշնչուելով երգեր է .

«Սիննն, Իրիցուկն ու Եղգակն կու ըսպա-
սեն Արեւորդուն
«Նոցա երամն ուրիս է, կը օրջիկ զօրն հետ
Արեւուն» :

Բուսապաշտութեան և ծառապաշտութեան
մասին բժշկարանք են որ աւելի մանրա-
մասն տեղեկութիւններ կուտան մեզի . Լօշ-
տակը, Մարտատակը, Համապիւղը, Երն-
ջան և մանաւանդ Քաշափայտը սրբազ-
նացեալ բոյսերէն են և ասոնց ոչ միայն
բուժական յատկութիւններ վերադրուած
են այլ և Գերբնական ոյժ և հրաշքով զօ-
րութիւններ, և զօրս քաղել հանելու հա-
մար մաշտոցական յատուկ արարողութիւն-
ներ, ընթերցմունքներ ու առանձին աղօթք-
ներ կը սահմանեն, ինչպէս նաև զասոնք
քաղելու որոշեալ օրեր . Արեգակը, Հու-
սինը և միւս մօլորակք ալ ունին իրենց
նուիրեալ բոյսեր . և որոնց կը վերադրուին
քիմիական առաւելեալ զօրութիւններ :

Բուսապաշտական մնացորդ մեր ժողո-
վուրդին մէջ . — Մեր Ազգային կեանքի ու
պատմութեան շատ մը կողմերուն հետ Հայ
Հեթանոսական կրօնքի. պատմութիւնն ու
փիլիսոփայութիւնը դեռ չէ ուսումնասիր-
ուած . Մեր ժողովուրդը սակայն, հաւա-
տարիմ աւանդապահը իր նախնեաց ապ-
րած կեանքին, բուսապաշտութենէն ալ
շատ մը բաներ պահեր է սովորութիւննե-
րու, նախապաշարունակութեան և Քրիստոնէա-
կան ու Եկեղեցական Տօներու ձեւին տակ .
Համառօտիւ թուենք .

Սերմօրհնեմք . — Տէր Ամենակալը հօրը
մտած օրը (*) այսինքն Մեծ պահօց առաջին
օրը գիւղացիք արմտիքի ու ընդելիկաց
սերմնացուներէն մէյմէկ ամանով Եկեղեցի
կը տանին, խորանին ետև կը դնեն : Տէր
Ամենակալը հորէն ելած օրը Եկեղեցական
մեծահանդէս արարողութիւն կը կատարուի .
գիւղացիք, այր, կին, մանուկ, հարս, աղ-
ջիկ տոնական զգեստներ . հազած կուգան

(*) Մանսէ Թագաւոր Լէօթից՝ ապաշխարելու
համար 40 օր քաղ հօր մը փորեց, հոն իլաւ և
«Տէր Ամենակալ» աղօթքը ըսու, մինչև 40 օր .
Ամէն օր մէկ մէկ սաք վեր կը բարձրանար հորին
խորութիւնը, անակն որ քառասներորդ օրը
դուռն ելած էր և իրեն մեղքերը ներուած էին .
Աղաւաքից առաջին օրը Եկեղեցին այդ աղօթ-
քը «կիւր» Տէր ամենակալը հօր իլաւ կ'ըսուի, և
վերջընթեր ուրբաթուն վերջնալը՝ Հոնէ ելա :

Եկեղեցի . Գահանայք զպիրներուն և սար-
կաւազներուն հետ խորանին ետևէ սերմ-
ցուի ամանները Ատոնան կը բերին, ան-
դաստան և օրհնութիւն կը կատարեն և մա-
նաւորապէս Սերմնացանի առակը կը կար-
դան, յետոյ ամէն մարդ իր ամանը առնե-
լով, կը տանի սերմնացունի մէջը կը խառ-
նէ : Միւս օրը լուծք կ'ելի և ցանել կը
սկսին :

Մառգարդար Տանկունակ Տեկիւնեկ
Ալակոնա . — Մաղկազարդի Տօնը Մառգա-
րդար և Տաճկունակ անուններով կը կոչուի .
Եօզկաթի հայախօս գիւղերը, Ուսուներթի,
Ինչպէս նաև ի Զարսնճագ և Հայաստանի
շատ մը կողմերը Մաղկազարդի առաւօ-
տուն երիտասարդք և պատանիք, մանա-
ւանդ ան տարուան նորապսակ փեսաները
գոյնզգոյն ներկուած ու նաշխուած դալար
ուրիշ Տանկունակներ ի ձեռին կը խոնոխ
Եկեղեցիին առջև, կամ բակը, և հոն կը
սկսին Տանկունակի կոխ մը, կը զարնեն
իրարու Տանկունակներուն, մինչև որ բո-
լորին ալ կոտրի . որոնց որ Տանկունակը
տոկայ ու չկոտրի, անոնք յաղթական կը
համարուին, յետոյ մանուկներ այդ կոտր-
տուքներէն մէկ մէկ ճիւղ առնելով կը
տանին տուն և այն օրուան ճահխին կամ
թուռիին կրակին մէջ կը ձգեն : Այսին
Հովտի և Կիլիկիան գիւղերն ալ Մաղկա-
զարդի առաւօտուն նորապսակ փեսաներ
զարկա ուռններէ ալակունակներ (նաշխուն
կոն, ոստ) առած Եկեղեցի կ'երթան . ալա-
կունային ճիւղերուն վրայ մոմեր վառած
կը կենան . Եկեղեցին աւարտելէն վերջ մա-
նուկներ կուգան, կը կոտրեն ճիւղերէն ու
տուն կը տանին : Ի Սվազ ալ Մաղկազարդի
օրը կը յօտեն ուռններ կամ կը տնկեն .
Իսկ մանուկներ դալար ճիւղերէն փողեր և
սուրիչներ կը հանեն ու կը զուարճանան :

Պուլպալակն Խունկուրուր . — Գար-
նան անձրևները երբ ուշանան, հունձքերը
նեղանան, ու երաշտը տիրել սկսի, մա-
նուկներն եօթը երդիքէ մէյմէկ բուս խոտ
առնելով տնիքի մը մէջ կը դնեն . ցախաւե-
լին կոթէն ալ ձող էր անցնելով վարան լաթ
մը կը ձգեն, ու դռնէ դուռ պտըտելով
կ'երգեն .

«Պուլպալակն եկեր է,
Եւրէ Եալիկ հագեր է .
Փեթիկն ետեւ կայնէր է ,

Կարմիր կովուն եղ կ'ուզե՝
ձերմակ Մովուն ջուր կ'ուզե,
Սեւ հաւում հաւկի կ'ուզե,
Փեքկիմ միջուն պղուր կ'ուզե»:

Յետոյ աղօցմէն մին գլուխը կը ծռէ, ընկերները սեղմ գլխուն կը դնեն և սափորով ջուրը կը լեցնեն: Տանտիկինը գուրա կուգայ, հաւկիթ, իւթ, պղուր կուտայ: Հայաստանի ուրիշ կողմերը և ի վան խոնձակուլովը կը կոչուի պուպլատիկներ և մանուկներու այս արարողութիւնը: Կ'ըսեն թէ Եւա տեսնելով որ իր մարդը Ադամ ա՛մառուան շողէն կը նեղուի Տօլի թուփ մը անոր գլուխը փաթթեր և տօլով ջուր լեցուցեր գլխուն ու զովացուցելով: ասկէ մնացեր է մանուկներու այս սովորութիւնն ալ:

Վիճակ Համբարձում. — Համբարձման տօնին առջի օրը, արեւ դեռ մարը չէր տած, աղջիկները եօթը երդիքէ կամ արտէ եօթը տեսակ ծաղիկներ ու խոտեր և մանաւանդ ապէս վիճակ ծաղիկը կը քաղեն, եօթը աղբիւրէն ալ ջուր և մէկ մէկ խճ առնելով կը լեցնեն վիճակի կոնքին մէջ, ծաղիկներով ու խոտերով կը զարդարեն, իրենց ընտանիքի բոլոր անդամներուն անունովը մէյ մէկ առարկայ կը ձգեն կոնքին մէջ ու դիւշերը աստղը կը դնեն — բացօդեայ: Միւս օրը կանայք կը ժողուին. կոնքը մեծ հանդէսով մէջտեղ կը բերեն, անդրանիկ աղջկան կամ մանչու մը գլխուն վալա մը կը ձգեն. կանայք կարգով վիճակի մէյ մէկ քառեակ կ'ըսեն, ամէն անգամուն առարկայ կը դուրս կը հանէ վիճակ հանդը:

Նորապսակ փեսային կամ, նոր գգեստ հագնողին գրպանը պճեղ մը սխտոր կը ձգեն որ աչիկ չգայ, ամուսնութեան թշնամի ոգին երէ չկապուի: Նորաշէնք տան մը աչքի զարնող բարձր մէկ կէտին խայծղանի մէջ թաթխուած մէկ քանի գլուխ սխտոր կը կախն: Կամ խայծղանով շաղուած սեւ զընդիկ՝ փոքր տոպրակով մը: Փշատի ոստերէն մատի երկայնութեամբ ձեւելով, և մէկ ծալիւն ծակելով թելի մը վրայ կը շարեն եզին, գոմէշին, կովուն ճակատը կը կախն աչքի չգալու համար: — Գարունը երբ լուծը կ'ելլէ ու երկրպագործը արտը կ'երթայ ցանել վարելու, իրիկունը վերադարձին եղներուն ճակատը ինչպէս նաև իր գլուխը կը զարդարէ բամբոսով: Խորձանայա՛ք, ձըն

ծաղիկներով: — Կանայք, հարս ու աղջկունք զարնան առաջին անգամ երբ գաշտ կ'ելլեն ձնծաղիկներ փրցունելով աչքերնուն, ունքերնուն կը քսեն. «Բարով ես կար, զարո՛ւն» ըսելով: Տղացկանը իրիկին սոխ մը անցնելով նորածինին գլխուն վերև կը դնէ որ Ալքը չմօտենայ: Սոխի սխտորի կողքը կը կրակը ձգելը մեղք ունի: Իսկ Ջէյթունցիք կը ձգեն որ Մատանան ճաթի: — Ընկոյզ տնկողը երիտասարդ կը մեռնի. առնէտին կամ ագուալին ձմեռուան պաշարի համար պահած ընկուզէն է որ ընկուզենիւնը կը բուսնին: — Դաւար ճիւղեր, դաւար խոտ վառելը մեղք ունի: — Մառ կուրելը մարգասպանութեան չափ մահացու մեղք է, կտորողը կը մեռնի: — Դզըլ — պաշի հարսներ, աղջիկներ կաղնիի նորածիլ բողբոջներ քթիւնուն կ'անցունեն իբրև քթանոց — քիթի օղ: — Գիւղերը Մարիամ մօր խոտէն աղացկանին բարձին ներքև կը դնեն որ Ալքը չմօտենայ: — Փշատին կուտը արծաթապատել տալով մանուկներու գտակին դարդ կ'ընեն: Ջերմի, բորի, կապուտ հազի և այլ շատ հիւանդութեանց աղբիւրներ ու ջուրեր կան. կարգացուել կ'երթան և 'աղբիւրին վերևի ծառին կամ ցախին՝ հիւանդին լաթեղէն կտոր մը կը կապեն: Սպանիկ չորցած կտոր հունտերէն մազկալի պէս կը շարեն թելի վրայ ու վաճառատունները կը կախն: — Տէրընտախին օրը Ջէյթունցիք երթիք ելլելով եօթը լեռներու կը նային և եօթը չամիշ կ'ուտեն, լիութեան, առատութեան նշանակ:

Մառ վախցնել. — Երբ պտղատու ծառ մը քանի օր ատրի պտուղ չտայ, իրիկուն մը մէկ քանի հոգի կացին ի ձեռն աղմուկով պարտէզ կ'իջնեն, ծառին քով կ'երթան և կը սպառնան կտրել. ուրիշ մէկը որ կանխաւ ծառին քով կեցած կ'ըլլայ, կը միջամտէ, կը միջնորդէ, կը խնդրէ որ խնայեն և ինք կ'երաշխաւորէ թէ աս տարի պտուղ պիտի տայ: Անպտուղ թղենիին առակն ալ Քրիստոս ասանկ սովորութեան մը տկնարկելով խօսած է՝ — Կ'ըսեն թէ Տիրամայրը Յիսուս որդին Նուրիկ տերեւներով խանձարեղեց, ուստի Ջէյթունցիք միշտեան խթման օրը անպատճառ Նուրիկ կ'ուտեն: Ուրիշ տեղեր ալ և ի Սվազ քաջախով, սխտորով համեմուած Նուրիկ կը բաղկոր կ'ուտեն ի յիշատակ Քրիստոսի չար-

չարանաց ու քացախ տրուելուն։ — Խան-
ծառ գիւղին վերեւ Ս. Վառվառի ուխտին
գլուխը ժայռի մը մէջ դարաւոր Այոճենի
մը կայ, Նուիրական է և չին կտրեր. Թուրք
թէ հայ գլուղացիներ երկրւոյն մը կը յար-
գեն։ Թուրք մը փորձած է կտրել ու մե-
ռած է։ — Կորուստի մը ատեն փայտի մը
ծայրը դերձան մը կը կապեն «ստանին»
հունը կապեցին ըսելով. ու կորուստը նայիս
որ երեւան ելեր է։ Ճորանագիւղ մը Ս. Ան-
տոնը ունին կորուստի համար։ — Թաղիստ
տղան ժամու 40 դգալով կը լողցնեն. ամէն
մէկ դգալովը ջուր առնելով տղուն գլուխն
ի վար կը լեցնեն։ Գերեզմանոցներէն մա-
տիտեղ և այլ աղցան չեն ժողվեր. կեն-
դանի ալ չեն արածեր։ Փայտի, մարխի
փցոր գետինը թողուլը մեղք է. ինչպէս
հացի փշրանք գետինն ձգելը։ — Մարխին
անգամ մը վառուած ծայրը թողուլ և միւս
ծայրէն վառելը մեղք է։ — Ծաղիկներու
անուններէն խել մը իգական անուններ ըն-
տրուած են. Վարդ, Վարդենի, Վարդի Թեր,
Վարդի Թուփ, Շուշան, Մանուսակ, Նու-
նուճար, Համասփիւ, Ներկիզ, Բամբոս,
Ջարբար, Ամբարաւ, Նուռ։ Արական ա-
նուններ են Վարդենուց, Վարդենի, Վար-
դենվար։ — Եկեղեցւոյ սեղանը, մանա-
ւանդ գիւղերը, կը զարդարեն Բամբոսի,
Անթառամի, Վարդի, Մանուշակի փուն-
ջերով։ — Եկեղեցւոյ խաչկաներուն մէջ
կը տեսնենք խաղողի ողկոյզ և նուռ։ —
Տես իր կարգին^(*) Խաչբուռ⁽¹⁾, Եղիկ ցո-
րեմ⁽²⁾։ — Գարունը ցանքերու կանանչ ա-
տենը խածաղ չեն ընէր, ցանքերը կը զայ-
րանան։ — Տան գլխաւոր սիւնէն կը կա-
խեն փունջ մը Անթառամ ծաղիկ։ Տես նաև
Տեփլիթի ծաղիկը⁽³⁾։ Կէս մը դիցաբանա-
կան աւանդութիւններ ալ կան բոյսերուն
վրայ. տես Լոստակ, Վարդ, Բամբոս, Սո-
սուն և Պայպուն, Բու Բուն և այլք։ Աս-
տուածածնայ Վերափոխման տոնին Հայաս-
տանեայց եկեղեցին կ'օրհնէ Արտերու և
Այգիներու նախախաչիք բերքը — ցո-
րեն, խաղող, Այգ շաքարթը խաղողի պոմֆ
ալ կ'ըսուի և մինչև խաղողը չ'օրհնուի չեն
ուտեր։ Կեռասն ալ դառն ունին։ Խաչի տոնը
յեւդական խնամքի կ'ըսուի։ Զատիկ,

Միւնիսթի տնօրհնէնքին քահանայն կ'օրհնէ
նաև տան թթխմանը, Երբ մէկը ծեր կնոջ
մը նախախաչիք պտուղ, կանաչեղէն հը-
րամցնէ «կանանչն արևատ» ըսելով կ'օրհնէ։
Սոխի թարմ կանանչով չեն սուշեր, սով կը
պատահի։ Արագիւր Մարտի 9ին վերադառ-
նալուն ցորենի հասկ բերած ըլլայ, առա-
տութեան նշան է, չափութ բերէ՝ մահ, եր-
կաթ՝ պատերազմ։ Եւ այլ բազում են այս-
պիսի նախապաշարմունքն և սովորութիւնք
բուսապաշտութեան մնացորդ։

ԿԱՐԱՊԵՏ ԳԱՅԻԿԵԱՆ

(Շարունակելի՝ 3)

(1) Խաչբուռ (Այսի Հոգիտ). — Ճորենի
ծեղերէ — հասկը վրան ծղօտ — հիւսուած
մօրուք-պիւր։ Արտինձողք հունձքը վեր-
ջանալու օրը արտը ծղօններէ խաչբուռ մը
կը հիւսեն, մանգաղին ծայրը անցուցած
խմբովին երգելով տուն կուգան, այդ օրը
տանտիկինը ընտիր կերակուրներ պատրաս-
տած կ'ըլլայ, սեղան կուտայ. մշակները
կ'ուտեն կը խմեն, Խաչբուռն ալ իրբէ հնձոց
առատութեան խորհրդանշան կը կարխեն
տան գլխաւոր սիւնէն։ Աւանդութիւն մը.
— Տանուտէրը օր մը արտը կ'երթայ ցանքը
աչքէ անցնելու։ Ատոր հասկերով խումբ
մը ծղօն՝ բուրդէն բարձրադիր, աչքին կը
զարնէ. Ականջ կը դնէ որ ասոնցմէ մէկը
կ'ըսէ որ՝ ես Եմէնէն Եկողին ճախպն եմ.
ուրիշ մը թէ՛ Ես ալ Հինտիստանէն Եկողին
Աս հասկերին խաչբուռ մը կը հիւսէ, տունը
կը կախէ. տարիներ կ'անցնին, սովի տարի
մը տանուտէրը կը նայի որ հեռուէն սովա-
լուկ մարդ մը կուգայ. մարդը կը հասնի
թէ չէ ետէն ուրիշ մ'ալ. ուտելիք կ'ու-
զեն. տանուտէրը ամէն ինչ սպառել էր.
ինչ ընէ, պտօնի վրայ Խաչբուռը աչքին
կ'իյնայ, բայց կը յիշէ հասկերուն ըսածը.
Եկողներուն կը հարցնէ «Երտեղէն գալեր-
նին. մէկը Եմէնէն կուգամ կ'ըսէ, միւսը
Հինտիստանէն։ Խաչբուռը կը ճմուռէ, կ'ա-
ղայ, մալէզ եփելով կը հրամցունէ Եկող-
ներուն. այսպէս կը կատարուի հասկերուն
ըսածը։

(2) Եղիկ ցորեմ. Եղիկոք (Մուշ). — Հա-
տունցած ցորեն, հասկը դեռ բուրդովին է
կարմրած ու ցորենը տակաւին քիչ մը կա-
կուղ, կաթոտ վիճակը։ Այս վիճակին մէջ

(*) Կ. Գարեկանի «Հայ Բուսաբան»-ի չա-
աւարանային մասէն քաղուած։